

SISÄMINISTERIÖ

Pelastusosasto

johtava asiantuntija Mirja Palmén
pelastusylitarkastaja Veli-Pekka Hautamäki

Muistio

3.12.2019

EHDOTUS SISÄMINISTERIÖN ASETUKSEKSI ULKOISISTA PELASTUSSUUNNITELMISTA

Nykytila

Tällä hetkellä voimassa oleva sisäministeriön asetus erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisista pelastussuunnitelmista (612/2015) on tullut voimaan 1.6.2015.

Asetuksessa säädetään mm. velvollisuudesta laatia ulkoinen pelastussuunnitelma pelastuslain 48 §:n mukaisesti kohteisiin, valmisteluvaiheen kuulemisesta, suunnitelmasta tiedottamisesta sekä harjoituksista.

Asetuksen sääntely perustuu monilta osin niihin vaatimuksiin, jotka aiheutuvat nk. Seveso III -direktiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/18/EU) implementoinnista kansalliseen lainsäädäntöön. Direktiivin tavoitteena on ehkäistä vaarallisista kemikaaleista aiheutuvia suuronnettomuuksia ja rajoittaa suuronnettomuuksista ihmisten terveydelle ja ympäristölle aiheutuvia seurauksia, jotta koko yhteisön alueella voitaisiin taata yhdenmukaisesti ja tehokkaasti korkea suojelun taso. Lisäksi asetuksella huomioidaan kaivannaisjätedirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2006/21/EY) sääntely suuronnettomuusvaarallisten kaivannaisjätealueiden ulkoisista pelastussuunnitelmista.

Lisäksi on huomioitava sisäministeriön asetus pelastustoimen suunnitelmista (1368/2018), jossa on säädetty pelastuslain 47 §:n 5 momentin nojalla pelastustoimen suunnitelmista, niiden sisällöstä ja rakenteesta sekä pelastustoiminnan yhteistyösuunnitelmista.

Asetuksenantovaltuus

Uusi asetus annettaisiin pelastuslain (379/2011) 48 §:n 4 momentin nojalla. Asetuksenantovaltuuden mukaan sisäministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisesta, uusimisesta ja sisällöstä, väestön kuulemisesta suunnitelman laatimisen yhteydessä ja suunnitelmasta tiedottamisesta, suunnitelman mukaisista harjoituksista, suunnitelman ja harjoitusten toteutumisen valvonnasta sekä asianomaisissa kohteissa tapahtuneita onnettomuuksia koskevien tietojen merkitsemisestä pelastustoimen toimenpiderekisteriin.

Keskeiset muutosehdotukset

Voimassa oleva asetus on tarkoitus korvata kokonaan uudella asetuksella.

Asetuksen rakennetta muutettaisiin muuttamalla säänneltävien asioiden pykäläkohtaista järjestystä voimassa olevaan asetukseen verrattuna.

Määritelmistä ei enää erikseen säädettäisi asetuksella, koska ne on pääosin määritelty lakitasolla. Pelastuslain 48 §:ssä on määritelty ulkoista pelastussuunnitelmaa vaativat kohteet, eikä niitä ole tarpeen toistaa asetuksessa. Asetuksessa käytettäisiin yleistä ja substanssisäädöksissä jo määriteltyä toiminnanharjoittajan käsitettä, eikä tuotantolaitoksen tai laitoksen määritelmää tarvita asetuksen soveltamisessa. Suuronnettomuuden määritelmä on tarpeeton, koska ulkoisen pelastussuunnitelman kohteet on määritelty substanssisäädöksissä (kemikaaliturvallisuuslaki (390/2005) ja ympäristönsuojelulaki (527/2014)) määritellyn suuronnettomuusvaaran perusteella eikä siten suuronnettomuuden määritelmää tarvita tämän asetuksen soveltamisessa. Ulkoinen pelastussuunnitelma, pelastuslaitos ja pelastusviranomainen on määritelty pelastuslaissa. Yleisö, jota asia koskee, on määritelty substanssilaisissa.

Nykyisen asetuksen 3 §:ssä säännelty ulkoisen pelastussuunnitelman sisältö jaettaisiin uudessa asetuksessa selkeyden vuoksi kolmeksi erilliseksi pykäläksi: omassa ulkoisen pelastussuunnitelman tavoitteita käsittelevässä pykälässä korostetaan uutena asiana ulkoisen pelastussuunnitelman roolia suuronnettomuudessa. Ulkoisten pelastussuunnitelmien laadinnassa huomioon otettavat asiakirjat luetellaan pykälässä ulkoiseen pelastussuunnitelmaan toimitettavista asiakirjoista. Suunnitelman sisältöä käsittelevässä pykälässä kerrotaan ne tiedot, jotka suunnitelmassa on vähintään esitettävä.

Keskeisenä muutoksena olisi edelleen, että pelastuslaitoksen tulisi laatia vuosittain yhteenveto seuraavana vuonna tehtävistä ulkoisista pelastussuunnitelmista, niitä koskevista päivityksistä ja harjoituksista, sekä toimittaa se marraskuun loppuun mennessä tiedoksi aluehallintovirastolle.

Kuulemisesta voitaisiin etukäteen ilmoittaa tiedonannossa, joka liittyy vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) mukaiseen lupahakemukseen siten kuin pelastuslaitoksen ja asianomaisen lupaviranomaisen välillä on sovittu.

Suunnitelmista tiedottamisen ja niiden tarkistamisen osalta pelastuslaitokset ja aluehallintovirastot ovat esittäneet vuosittaisessa raportissa sisäministeriölle huolensa tietojen julkisuudesta ja pyytäneet ratkaisua koko valtakunnan tasolla siitä, että arkaluonteisia tietoja ei tarpeettomasti julkaistaisi yleisessä tietoverkossa. Pelastuslaitoksen olisi otettava ulkoisesta pelastussuunnitelmasta tiedottaessaan huomioon mahdollinen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 32 §:n nojalla tekemä päätös siitä, että yleisölle annettavia tietoja voidaan rajoittaa perustellusti luottamuksellisista syistä.

Nykyisen asetuksen 6 §:n mukaisesta muiden viranomaisten vuosittaisesta ilmoitusvelvollisuudesta aluehallintovirastolle luovuttaisiin. Aluehallintovirastojen yhteiseen Tiimeri-työtilaan on tehty luettelo kaikista niistä kohteista, joista vaaditaan ulkoinen pelastussuunnitelma. Aluehallintovirasto voi päivittää itse kohteissa tapahtuneet muutokset. Turvallisuusselvitys ja sisäinen pelastussuunnitelma tai vastaavat tiedot tulee toimittaa pelastuslaitoksen lisäksi myös aluehallintovirastolle. Ehdotettu sääntely keventäisi muiden viranomaisten hallinnollista taakkaa vuosittaisten yhteenvetojen tekemisestä ja lähettämisestä aluehallintovirastolle.

Kaivannaisjätealueiden osalta aluehallintovirasto itse määrittää lupamenettelyssä ne suuronnettomuusvaaralliset kaivannaisjätealueet, joilta vaaditaan ulkoinen pelastussuunnitelma. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto toimittaa kaikista kemikaaliturvallisuuksilain mukaisista lupapäätöksistä tiedon myös aluehallintovirastolle.

Nykyisen asetuksen 9 §:n pelastusviranomaisen velvoite tallentaa suuronnettomuudesta tietoja pelastuslain 91 §:ssä tarkoitettuun toimenpiderekisteriin ehdotetaan poistettavaksi, koska onnettomuustietojen tallentamisesta toimenpiderekisteriin on jo säädetty pelastuslain 91 §:ssä. Suuronnettomuuden ilmoittamisesta Euroopan komissiolle on säädetty kemikaaliturvallisuuksilain (390/2015) 128 a §:n nojalla Turvallisuus- ja kemikaaliviraston velvollisuudeksi eikä pelastusviranomaisen ole tarpeen kerätä tietoa tätä tarkoitusta varten.

Vaikutusarviointi

Asetuksen uusimisella ehdotetulla tavalla ei arvioida olevan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia pelastuslaitoksille ja toiminnanharjoittajille. Pääosin ulkoisten pelastussuunnitelmien lehtikuulutuksista luopuminen vähentäisi pelastuslaitokselle aiheutuvia kustannuksia.

Asetuksella arvioidaan selkeytettävän ja kevennettävän viranomaisten toimintaa, kun ulkoisen pelastussuunnitelman laadinnassa tarvittavien asiakirjojen tai tietojen toimitusvelvollisuus on toiminnanharjoittajalla. Tämä ei lisäisi toiminnanharjoittajalta vaadittavien tietojen määrää, koska samat asiakirjat on edellytetty aiemminkin.

Samoin kuulutusten hoitaminen uudella hallintolain 62 a §:n edellyttämällä tavalla keventäisi pelastusviranomaisten hallinnollista taakkaa. Uudistettu sääntely vaatisi kuitenkin yhteisestä kuulutusprosessista sopimista pelastuslaitoksen ja lupaviranomaisen välillä kemikaaliturvallisuuksilain lupahakemusten käsittelyn yhteydessä. Myös muiden viranomaisten velvollisuudesta koota yhteenvetoja ja toimittaa ne vuosittain aluehallintovirastolle keventäisi hallinnollista taakkaa.

Lausunnot

Asetusehdotusluonnosta koskeva lausuntokierros järjestettiin 5.9.2019-21.10.2019 välisenä aikana. Asetusluonnoksesta pyydettiin lausunnot seuraavilta tahoilta:

Työ- ja elinkeinoministeriö, liikenne- ja viestintäministeriö, ympäristöministeriö, oikeusministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, puolustusministeriö, pelastuslaitokset, Pelastusopisto, Puolustusvoimien pääesikunta, Turvallisuus- ja kemikaalivirasto, aluehallintovirastot, Liikenne- ja viestintävirasto, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Elinkeinoelämän keskusliitto, Säteilyturvakeskus, Kemianteollisuus ry ja Metsäteollisuus ry.

Lausunnoissa kannatettiin asetuseräluonnosta ja sen perusteluja. Asetuseräluonnokseen on lausuntojen perusteella tehty eräitä täsmennyksiä, esimerkiksi puolustushallinnon toiminnanharjoittajille on tehty tarkennuksia tietojen toimittamisesta. Kuuleminen on

täsmennetty tarkoittamaan ulkoista pelastussuunnitelmaa koskevaa tiedoteluonnosta, useiden lausuntojen perusteella.

Asetusluonnos on ollut laintarkastuksessa oikeusministeriössä.

Yksityiskohtaiset perustelut

1 § Soveltamisala

Pykälässä määritellään asetuksen soveltamisalasta, johon ei ehdoteta muutoksia. Asetuksen nimestä ehdotetaan selvyuden takia poistettavaksi ilmaisu ”erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden”. Erityistä vaaraa aiheuttavat kohteet avattaisiin nyt soveltamisalassa tarkemmin. Asetuksen nimenä olisi sisäministeriön asetus ulkoisista pelastussuunnitelmista, joka kuvaa tarvittavalla tavalla sitä, mistä asetuksessa säädetään.

Annettavassa asetuksessa säädettäisiin turvallisuus selvitysvelvollisten vaarallisia kemikaaleja käsittelevien ja varastoivien tuotantolaitoksien, ratapihojen ja satamien sekä ydinlaitosten ja suuronnettomuusvaarallisten kaivannaisjätteen jätealueiden ulkoisista pelastussuunnitelmista ja suunnitelmien mukaisista harjoituksista sekä suunnitelmien ja harjoitusten toteutumisen valvonnasta.

2 § Ulkoisen pelastussuunnitelman tavoitteet

Voimassa olevassa asetuksessa ei ole vastaavaa säännöstä. Pykälässä korostettaisiin tavoitetta, että ulkoinen pelastussuunnitelma tulee laatia toimintaohjeeksi suuronnettomuksiin ja hallitsemattomiin tapahtumiin, jotka voivat johtaa suuronnettomuuteen. Suuronnettomuudessa tai hallitsemattomassa tapahtumassa, joka voi johtaa suuronnettomuuteen, tulee noudattaa ulkoista pelastussuunnitelmaa, jollei tilanteen aikainen johtaminen muuta vaadi. Tavoitteet toistaisivat niitä tavoitteita, jotka on kirjattu Seveso III -direktiiviin.

3 § Pelastuslaitoksen ennakkoiva suunnittelu

Voimassa olevassa asetuksessa ei ole vastaavaa säännöstä. Pykälässä edellytettäisiin, että pelastuslaitokset suunnittelevat pääpiirteittäin ja resursoivat jo edellisen vuoden aikana seuraavan vuoden aikana laadittavat ulkoiset pelastussuunnitelmat ja niiden harjoitukset. Karkealla etukäteen tehdyllä suunnittelulla pyritään tasaamaan työkuormaa ja harjoittelua koko vuodelle. Uusi ilmoitusvelvollisuus valvontaviranomaiselle varmistaisi yhteisen käsityksen tarvittavista ulkoisten pelastussuunnitelmien päivityksistä ja harjoituksista.

4 § Ulkoisen pelastussuunnitelman laatimista varten toimitettavat asiakirjat

Pykälässä säädettäisiin toiminnanharjoittajan velvollisuudesta toimittaa pelastuslaitokselle ja aluehallintovirastolle turvallisuus selvitys ja sisäinen pelastussuunnitelma, kun ne on laadittu tai päivitetty. Sataman osalta toiminnanharjoittaja on satamanpitäjä. Suuronnettomuusvaarallisen kaivannaisjätealueen toiminnanharjoittaja toimittaa kaivannaisjätteen jätealueen toimintaperiaateasiakirjan, turvallisuusjohtamisjärjestelmää kuvaavan asiakirjan ja sisäisen pelastussuunnitelman. Voimassa olevassa asetuksessa

ei vaadita tietoa turvallisuusjohtamisjärjestelmästä. Turvallisuusjohtamisjärjestelmän tiedot ovat kuitenkin tarpeellisia, koska ne ovat keskeisiä ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisen kannalta. Ydinlaitoksen toiminnanharjoittaja toimittaa Säteilyturvakeskukseen hyväksymän ydinlaitoksen valmiussuunnitelman.

Pykälän 3 momentin mukaisesti puolustushallinnon toiminnanharjoittajan olisi toimitettava pelastusviranomaiselle ja aluehallintovirastolle turvallisuusselvityksestä ja sisäisestä pelastussuunnitelmasta tarvittavat tiedot. Vastaava säännös on puolustusministeriön asetuksessa sotilasräjähteistä (772/2009) 20 §:ssä ja puolustusministeriön asetuksessa vaarallisten kemikaalien teollisen käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta puolustushallinnossa (713/2017) 25 §:ssä. Ulkoisen pelastussuunnitelman laadinta yhteistyössä pelastuslaitoksen kanssa kuuluu tällöin kemikaaliturvallisuus selvitystuotantolaitoksille, joissa voi olla räjähteitä, kemikaaleja tai molempia. Puolustushallinnon toiminnanharjoittajalla käsitetään puolustusvoimien lisäksi mm. puolustushallinnon rakennuslaitos.

5 § Ulkoisen pelastussuunnitelman laatiminen

Pykälässä säädetään pelastuslaitoksen velvollisuudesta laatia ulkoinen pelastussuunnitelma.

Nykyisen asetuksen 2 §:ssä säädetään toiminnanharjoittajan velvollisuudesta toimittaa tarvittavat asiakirjat pelastuslaitokselle. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston velvollisuudesta toimittaa pelastuslaitokselle turvallisuus selvityksestä annetut johtopäätökset on jo säädetty kemikaaliturvallisuussäädöksissä ja sitä ei ole tarpeen toistaa tässä asetuksessa.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen asiakirjojen toimittamisvelvoitteesta luovuttaisiin ja se yhdenmukaistettaisiin kaikissa tapauksissa aina toiminnanharjoittajan velvollisuudeksi. ELY-keskus toimii kaivannaisjätealueiden valvontaviranomaisena eikä sillä ole ensimmäisenä tietoa suuronnettomuusvaarallisesta kaivannaisjätealueesta, koska lupaviranomaisena toimii aluehallintovirasto.

Aluehallintoviraston tehtävänä on ympäristöluvan yhteydessä määritellä suuronnettomuusvaarallinen kaivannaisjätealue, josta taas määräytyy ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisvelvoite. Kaivannaisjätealueiden osalta toimitettavien asiakirjoihin ehdotetaan lisättäväksi turvallisuusjohtamisjärjestelmää kuvaava asiakirja sisäisen pelastussuunnitelman ja toimintaperiaateasiakirjan lisäksi.

Nykyisen asetuksen harkinnanvaraisesta lausuntopyyntömenettelystä tarvittaessa pelastuslain 46 §:n mukaisilta yhteistyötahoilta luovuttaisiin. Lausuntomenettely on toiminut lähinnä ”muistipaikkana”, eikä sitä ole käytännössä tehty tai nähty tarpeelliseksi, koska esim. Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on pyytänyt pelastuslaitokselta jo lausunnon turvallisuus selvityksestä ja ulkoinen pelastussuunnitelmassa esitetyt onnettomuusskenaariot pohjautuvat turvallisuus selvitykseen. Lausuntoja voidaan tarvittaessa pyytää, vaikka asetuksessa ei siitä erikseen mainitakaan. Tästä on tarkoitus erikseen ohjeistaa päivitettävässä ulkoisen pelastussuunnitelman laatimista käsittelevässä ohjeessa.

6 § Valmisteluvaiheen kuuleminen

Pykälässä säädettäisiin velvollisuudesta kuulla yleisöä, johon mahdollinen suuronnettomuus voi vaikuttaa, ulkoisen pelastussuunnitelman laatimisen yhteydessä. Kuulemisesta voidaan etukäteen ilmoittaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kuuluttamisen yhteydessä. Voimassa olevassa asetuksessa valmisteluvaiheen kuulemisesta on säädetty 4 §:ssä.

Valmisteluvaiheen kuulemista ja asiakirjojen nähtävillä asettamista on tarkistettu hallintolain (434/2003) 1.1.2020 voimaan tulevan muutoksen takia. Hallintolain uuden 62 a §:n mukaan, jos muun lain mukaan asiakirja on annettava tiedoksi julkisella kuulutuksella, tiedoksianto toimitetaan julkaisemalla kuulutus ja kuulutettava asiakirja yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla. Tarpeen vaatiessa kuulutus julkaitaan myös asian vaikutusalueen sanomalehdessä tai muulla viranomaisen päättämällä tavalla. Jos kuulutusta ei voida tietoliikennehäiriöiden tai muun tähän rinnastettavan syyn vuoksi julkaista viranomaisen verkkosivuilla, se on julkaistava lisäksi virallisessa lehdessä.

Kuulutus ja kuulutettava asiakirja on pidettävä yleisessä tietoverkossa viranomaisen verkkosivuilla yleisesti nähtävillä 14 vuorokautta. Jos asiakirjan tiedoksisaannista alkaa kulua muutoksenhakuaika tai muu vastaanottajan oikeuteen vaikuttava määräaika, kuulutus ja kuulutettava asiakirja on pidettävä yleisesti nähtävillä mainitun määräajan päättämiseen asti.

Kuulutuksesta on käytävä ilmi, mitä asia koskee sekä maininta siitä, missä ja mihin ajankohtaan saakka asiakirja pidetään nähtävillä. Kuulutuksessa on lisäksi mainittava ajankohta, jona se on julkaistu viranomaisen verkkosivuilla ja todettava, että tiedoksisaannin katsotaan tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kyseisestä julkaisemisajankohdasta. Jos kuulutusta ei ole voitu julkaista viranomaisen verkkosivuilla, kuulutuksessa on todettava tiedoksisaannin tapahtuneen seitsemäntenä päivänä kuulutuksen julkaisemisesta virallisessa lehdessä.

Lähtökohtaisesti kuulutukset julkaistaisiin vastaisuudessa viranomaisen verkkosivulla, koska julkisten kuulutusten julkaisemista viranomaisen ilmoitustaululla ei voida pitää enää tehokkaana tiedoksiantotapana. Lisäksi on ilmennyt tarvetta selkeyttää menettelyjä. Nykyisiä vaatimuksia kuulemisesta suhteessa hallintolakiin täsmennettäisiin. Kuuleminen ainakin yhdessä toiminnan vaikutusalueella yleisesti leviävässä sanomalehdessä, kunnan ilmoitustaululla ja kunnan internetsivuilla vähintään 14 päivää ennen kuulemistilaisuutta korvattaisiin kuulemisella viranomaisen verkkosivuilla ja tarvittaessa kuulemisesta ilmoitettaisiin kemikaaliturvallisuuslain mukaisten lupahakemusten kuulemisen yhteydessä.

Ulkoinen pelastussuunnitelma tai sitä koskeva tiedote ei ole viranomaisen hallintopäätös tai muu "ratkaisu", johon tulisi soveltaa hallintolain kuulemistä koskevia säännöksiä. Ulkoinen pelastussuunnitelma on viranomaisen tekemä toimintasuunnitelma. Hallintolain 11 §:ssä tarkoitettuun hallintoasiaan liittyy tyypillisesti viranomaisen tekemä hallintopäätös. Hallintopäätöksessä on keskeistä määrittää kenen oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee. Hallintolakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 72/2002 vp, s. 64) todetaan, että "Ratkaisevaa on, voidaanko asiassa tehtävän ratkaisun katsoa

koskevan siinä määrin henkilön oikeutta, etua tai velvollisuutta, että se riittää tuottamaan tälle asianosaisaseman."

Nykyisen asetuksen määritelmää "yleisö, jota asia koskee" ei siis ole aiheellista kytkeä hallintolaissa tarkoitettuun asianosaisasemaan, vaikka ehkä voitaisiinkin ajatella, että ulkoisella pelastussuunnitelmalla voisi olla (ainakin välillisiä) vaikutuksia jonkun oikeuteen tai etuun, esimerkiksi niin, että pelastusviranomaisen suunnitelma vaikuttaa perusoikeuksien toteutumiseen.

Pykälän 3 momentin mukaan kuulemisesta voitaisiin etukäteen ilmoittaa tiedonannossa, joka liittyy vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain (390/2005) lupahakemukseen. Ilmoittamalla ulkoisten pelastussuunnitelmien laadinnasta lupahakemuksen vireilläolon yhteydessä sujuvoitettaisiin hallinnollisia käytäntöjä. Menettelyistä tulisi kuitenkin etukäteen sopia lupaviranomaisen kanssa.

Kaivannaisjätedirektiivin on katsottu edellyttävän kuulemisessa käytettäväksi lisäksi sanomalehdessä kuuluttamista. Tämän vuoksi 6 §:n 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi muusta kuulemisesta poiketen kaivannaisjätteen jätealueisiin liittyvässä kuulemisessa myös sanomalehteä.

7 § Ulkoisen pelastussuunnitelman sisältö

Pykälässä säädettäisiin ulkoisessa pelastussuunnitelmassa esitettävistä tiedoista, jotka ovat tarpeellisia suuronnettomuuden sattuessa.

Muutoksena voimassa olevaan asetukseen säädettäisiin siitä, että Euroopan unionin jäsenvaltioiden lisäksi myös muiden valtioiden viranomaisille tulisi tiedottaa tuotantolaitoksessa tai kaivannaisjätteen jätealueella tapahtuvasta suuronnettomuudesta, jolla voi olla vaikutuksia yli valtion rajojen. Suomea koskee myös YK:n yleissopimus teollisuusonnettomuuksien rajojen yli ulottuvista vaikutuksista (SopS 26/2000).

8 § Ulkoisesta pelastussuunnitelmasta tiedottaminen

Pykälässä säädettäisiin ulkoisen pelastussuunnitelman tiedottamisesta suuronnettomuuden vaikutusalueella oleville henkilöille sekä vaikutusalueen kouluihin, sairaaloihin ja muihin yleisessä käytössä oleviin rakennuksiin sekä tuotantolaitoksiin vähintään viiden vuoden välein. Pelastuslaitoksen ja toiminnanharjoittajan olisi toimitettava yhteistyössä ulkoisista pelastussuunnitelmista ymmärrettävää tietoa suuronnettomuusvaaroista, väestön varoittamisesta, turvallisuustoimenpiteistä ja toimintaohjeista suuronnettomuustilanteissa.

Tuotantolaitosten ja kaivannaisjätteen jätealueiden osalta tiedottaminen olisi tehtävä yhdessä toiminnanharjoittajan kanssa siten, että tiedot ulkoisesta pelastussuunnitelmasta liitettäisiin toiminnanharjoittajan edellä mainituille tahoille jakamaan tiedotteeseen.

Ydinvoimalaitosten ulkoisesta pelastussuunnitelmasta olisi tiedotettava ydinvoimalaitoksen varautumisalueella. Tiedote voitaisiin antaa myös laajemmasta alueesta sisältäen useamman kohteen tiedot.

Pelastuslaitoksen olisi otettava ulkoisesta pelastussuunnitelmasta tiedottaessaan huomioon mahdollinen Turvallisuus- ja kemikaaliviraston vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 32 §:n nojalla tekemä päätös siitä, että yleisölle annettavia tietoja voidaan rajoittaa perustellusti luottamuksellisista syistä.

Tiedotteessa ei saisi olla salassa pidettävää tietoa. Salassapitosäntely perustuu sinänsä erilaisiin laissa säädettyihin perusteisiin, kuten viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (621/1999) ja viranomaisten tulee salassapitosäntöksiä noudattaa. Sääntöksen tarkoituksena asetuksessa olisi varmistaa, että ulkoisiin pelastussuunnitelmiin liittyvien tietojen osalta noudatetaan salassapitosäntelyä.

9 § Ulkoisen pelastussuunnitelman tarkistaminen ja päivittäminen

Pykälässä säädettäisiin pelastuslaitoksen velvollisuudesta tarkistaa pelastussuunnitelma vähintään kolmen vuoden väliajoin ja aina tarpeen vaatiessa korjata ja ajanmukaistaa se. Vastaava sääntö sisäisten pelastussuunnitelmien osalta löytyy vaarallisten kemikaalien käsittelyn ja varastoinnin valvonnasta annetun valtioneuvoston asetuksen (685/2015) 18 §:ssä.

Nykyisen asetuksen kahdeksan kuukauden aikarajavaatimuksesta saattaa ulkoinen pelastussuunnitelma vastaamaan uutta tilannetta, jos sisäiseen pelastussuunnitelmaan tai valmiussuunnitelmaan tehdään muutoksia, luovuttaisiin. Kiireellisiin muutoksiin kahdeksan kuukauden aikaraja on liian pitkä, koska päivitykset on hoidettava välittömästi esim. yhteystietojen osalta ja taas varsinainen suunnitelman päivitys on tehtävä kaikissa tapauksissa kolmen vuoden välein. Kahdeksan kuukauden aika on ollut kansallista sääntelyä eikä direktiiveistä tuleva vaatimus. Pelastuslaitoksilla on ollut käytännön resurssihaasteita hoitaa jopa kolmen vuoden päivitykset ajallaan ja toisaalta epäselvyyttä siitä, mitkä toiminnanharjoittajan tekemän sisäisen pelastussuunnitelman muutokset ovat sellaisia asetuksen 2 §:ssä tarkoitettuja muutoksia, johon sovelletaan kahdeksan kuukauden määräaika.

10 § Ulkoista pelastussuunnitelmaa koskevat harjoitukset

Pykälässä säädettäisiin ulkoisten pelastussuunnitelmien harjoituksista. Ensimmäinen harjoitus on järjestettävä vuoden kuluessa siitä, kun ulkoinen pelastussuunnitelma on tehty. Sääntelyä yksinkertaistettaisiin sillä tavalla, että asetuksesta poistettaisiin velvoite tehdä kahdeksan kuukauden kuluessa suunnitelman tarkistus. Kiireellisiin muutoksiin kahdeksan kuukauden aikaraja on liian pitkä, koska päivitykset on hoidettava välittömästi esim. yhteystietojen osalta ja taas varsinainen suunnitelman päivitys on tehtävä kaikissa tapauksissa kolmen vuoden välein.

Pykälässä korostetaan harjoituksen tavoitetta viranomaisten ja toiminnanharjoittajien yhteistoimintavalmiuksien sekä kohteen turvallisuusosaamisen ja -järjestelyjen parantamista.

11 § Harjoituksista raportointi

Pykälässä säädettäisiin ulkoisten pelastussuunnitelmien harjoitusten raportoinnista.

Uutena asiana tarkennetaan, mitä raportista tulee käydä ilmi, kuten havaitut puuteet sekä tarvittavat toimenpiteet niiden korjaamiseksi. Muutoksena sääntelyyn olisi myös, että raportit toimitettaisiin aluehallintovirastolle.

Lisäksi kemikaaliturvallisuuslain 130 §:n 3 momentin mukaan pelastusviranomaisen tulee edelleen toimittaa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvontarekisteriin ulkoiset pelastussuunnitelmat ja harjoitusten päivämäärät sekä harjoituksista laaditut raportit niiden tuotantolaitosten osalta, jotka ovat Turvallisuus- ja kemikaaliviraston valvonnassa.

12 § Ulkoisen pelastussuunnitelman ja sitä koskevan harjoituksen arviointi

Pykälässä säädettäisiin ulkoisten pelastussuunnitelmien ja harjoitusten arvioinnista. Ulkoisten pelastussuunnitelmien ja harjoitusten toteutumisen lisäksi aluehallintoviraston tulisi uutena asiana raportoida tekemästään valvonnasta ja havainnoista sisäministeriölle.

Voimaantulo

Asetus ehdotetaan tulevaksi voimaan 1.1.2020. Asetuksella kumottaisiin sisäministeriön asetus erityistä vaaraa aiheuttavien kohteiden ulkoisesta pelastussuunnitelmasta (612/2015). Asetuksen voimaantulosta säädettäisiin 13 §:ssä.

Pykälässä olisi siirtymäsäännös, jonka nojalla asetuksen voimaan tullessa voimassa olleet ulkoiset pelastussuunnitelmat olisivat edelleen voimassa sen mukaisesti, mitä niitä laadittaessa voimassa olevan sääntelyn nojalla on edellytetty niiden tarkistamisen, tiedottamisen ja päivittämisen sekä järjestettävien harjoitusten määräväliden osalta. Uuden asetuksen antaminen ei tällöin merkitsisi sitä, että kaikki ulkoiset pelastussuunnitelmat tulisi laatia heti uudestaan, vaan jo laadittuja ulkoisia pelastussuunnitelmia tulisi tarkistaa ja päivittää sekä harjoituksia järjestää alkuperäisten määräväliden mukaisesti. Kumottavassa asetuksessa ulkoisen pelastussuunnitelman tarkistamista on edellytetty kolmen vuoden välein (5 § 6 mom.) ja harjoitusten järjestämistä kerran kolmessa vuodessa siten, että ensimmäinen suuronnettomuusharjoitus tulee järjestää vuoden kuluessa siitä, kun kohteen ulkoinen pelastussuunnitelma on hyväksytty (8 § 1 mom.). Annettavassa uudessa asetuksessa mainitut määrävälit olisivat vastaavat.